

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popolden.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/L, Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostolpna petstotnica 30 vin., pogojen prostor 1 K; razglaš in poslano vrstilo po 60 vt. večkratne objave po dogovoru primeren popust.

NAPREJ

Glasiilo jugoslov. socialno - demokratične stranke.

Posamezna Stev. stanje 30 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto 60 K, za pol leta 30 K, za četrt leta 15 K, za mesec 5 K. Za Nemčijo celo leto 65 K, za ostalo tujino in Ameriko 72 K. — Reklamacije za list so poštne proste.

Upravištvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/L, Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Organizirani železničarji za svoje pravice.

Intervencija pri vladi. — Nabavni znesek. — Prehrana. — Službena pragmatika. — Za politično svobodo. — Proti izdajalcem in obrekovalcem.

Sinoči se je vršil v veliki dvorani hotela »Union« impozanten shod železničarjev, ki se je razvil v močno manifestacijo delavstva za svoje pravice, za pravice železničarjev, za solidarnost mednarodnega proletariata; shod je bil obenem zgovoren opomin vsem hlapcem in podrepanikom kapitalizma, ki skušajo sedaj z vsemi najnesramnejšimi sredstvi, s podlim denunciranjem in obrekovanjem rušiti slovo delavstva, oškodovati železničarsko gibanje, ki tako zgovorno priča o zrelosti in zavednosti naših sodrugov.

Stavkolomci, denuncijanti in obrekovalci, vsa pasja zalega kapitalističnih hlapcev in podrepanikov, je dobila zasluženi odgovor. Naj ga uvažuje, dokler je še čas. Delavstvo je pripravljeno na vse. Provokacij ni trpel nikoli in ne bo trpel.

Shod je otvoril sodr. Perdan, ki je podal takoj besedo sodr. Kopaču. Le-ta omenja na kratko vzroke, ki so prisilili železničarje, da stopijo v boj, ter poroča nato o uspehu zadnje intervencije pri vladi. Za slovenske železničarje sta bila delegirana v Belgrad sodruga Makuc in Juchard, za hrvaške železničarje pa šest drugih sodrugov; ujam sta se pridružila narodna predstavnik sodruga Kopač in Bukšeg, ki sta predstavila deputacijo železniškemu ministru. Deputacija je razložila ministru obširno in energično težnje in potrebe železniškega obojja.

Železniški minister je nato izjavil, da bo priporočal vladi, da naj privoli železničarjem zahtevan nabavni znesek. Glede prehrane se je ukenilo, da ima vlada nabaviti živež za železničarje po nakupnih cenah; vozni stroški bi odpadli; živež bi razdelili med seboj železničarji sami v lastni režiji. Družine železniških in poštinskih uslužbencev se bo preskrbelo s potrebnimi oblačilnimi predmeti ter v to svrhu zamenjalo v Italiji les za oblačilno blago.

15. maja ima sklepni parlament o novem proračunu. Ob tej priliki bo minister predložil v odobritev službeno pragmatiko za železničarje in poštne uslužbence, ki bo sestavljena po ogrskem vzorcu. Ogrska službena pragmatika ni povsem slaba; omejuje pa po gotovi strani politično svobodo uslužbencev. Osebo stoji na stališču, da se mora, preden se pragmatika sprejme, sklicati posebno anketo vseh prizadetih.

Nadalje je minister izjavil, da je za to, da se izplača železničarjem premke, ki jih imajo sedaj v kronh-

v dinarski veljavi po državnem kurzu.

4. maja se vrši v Brodu kongres železniških in poštinskih uslužbencev, na katerem se bo govorilo in sklepalo o ustanovitvi lastnih aprovizacijskih mest ter o ustanovitvi skupne organizacije železničarjev in poštarijev. S tem bo postavljen temelj skupni mogočni organizaciji državnih uslužbencev.

Nato je sodrug Kopač poročal o klavnih vlogi, ki so jo ob priliki ministrskega prihoda v Ljubljano igrali takozvani zastopniki »Zveze«. Lazili so krog njega in se mu tako ponižno eksibirali, da so se mu morali pristuditi. Iskali so priliko za denunciacijo. Njihovo postopanje bomo še primerno ilustrirali. Delavstvo jih bo do dobrega spoznalo.

Poslednje besede sodr. Kopača so izzvenele v krepak protest proti infamnemu podtikanju Zvezarske zalege, ki je očitala na svojih shodih in po svojih listih, da so zaupniki železničarjev prodani Italijanom in Nemcem. Delavstvo ve sedaj, kje je pravzaprav iskati prodane narodne hlapce.

Govorili so nato še sodrugi Makuc, ki je poročal o svojih utihih o intervenciji pri železniškemu ministru, Zorja, ki je s toplimi besedami pojasnjeval poslanstvo delavskih organizacij in socializma na svetu, ter Petijan, ki je prinesel shodu pozdrav vseh delavskih organizacij, zagotovil polno podporo socialističnega kluba v parlamentu ter ob burnem, navdušenem pritjevanju navzočih vabil delavce, da zgovorno manifestirajo za delavski praznik 1. maj. Shod je zaključil sodrug Perdan. Sprejeta je bila soglasno sledeča

resolucija:

Dne 28. aprila t. l. v veliki dvorani hotela »Union« zbrani železničarji sprejmejo poročilo svojih delegatov o pogajanjih z železniškim ministrstvom v Belgradu in Ljubljani na znanje. Shod se strinja s tem, da pride meseca maja v državni proračun znesek, s katerim naj se začasno uredijo prejemki železničarskega obojja.

Shod je mnenja, da je stalna ureditev službenega in plačilnega razmerja železničarjev mogoča le tedaj, ko bo rešeno valutno vprašanje.

Zaraditega naproša shod, državnega poslanca sodruga Kopača, da stavi v državnem predstavništvu primerne predloge v dosego stavljenih zahtev in, da stoji na straži, da se nobena pragmatika ne sprejme, ne da bi sodelovali zaupniki obojja. Plače naj se regulirajo tako, da se izplačajo vsem nameščencem in delavcem za naprej vsi prejemki v dinarski veljavi po državnem kurzu, to je, za vsako krono 2.50. To naj bo začasna rešitev stavle-

nih zahtev. Železniško ministrstvo naj skliče anketo železniških zaupnikov, ki naj reši pragmatično vprašanje.

Shod ogorčeno zavrača demagoško postopanje zvezinskih voditeljev, ki so neprestano hujskali na stavko in so še 25. marca in 3. aprila t. l. dali ministrstvu brzopletni termin, v katerem izjavljajo, da stopijo v stavko, če se do tedaj ne reši njih zahteve; danes pa denuncirajo postopne sodruga radi hujskanja na stavko, katero so hoteli sami uprizoriti.

Zbrani železničarji izrekajo odobro Splošne železničarske organizacije za Jugoslavijo posebno pa sodrugu Kopaču za previdno in pošteno zastopstvo vitalnih interesov železničarskega obojja, najskrenejšo zahvalo in prisegajo, da hočejo izvršiti še tesnejšo združenje vseh železničarjev v eno samo stanovsko organizacijo, to je v Splošno železničarsko organizacijo za Jugoslavijo, dočim odrekajo pravico zastopstva železničarskih interesov »Zvezi«, ki hlapčuje najbolj zantkarni stranki, katera jemlje v zaščito najhujše verižnike in vojne oduhu, na škodo siromašnih slojev.

Shod naprosi klub socialno demokratičnih poslancev v Belgradu, da zastopa kot dosedaj železničarske interese, zato pa obljubljuje, da bodo železničarji vse storili, da postane sleherni železničar socialni demokrat.

Socialni in ekonomski momenti v agrarni reformi.

Socialistični minister Korač je v našem času začel s proizvodnjem agrarne reforme. Agrarci, t. j. veliki posestniki, se čutijo hudo prizadete. Ali globokejšega argumenta, ki bi govoril za konserviranje velikih posestev ne morejo doprinesiti. Njihova usta so polna skrbi za gospodarsko produkcijo, agrarno industrijo, narodno prehrano in našo valuto. Boje se, da ne bi vse to po agrarni reformi, kot jo je kompromisno izdelal sodrug Korač, propadlo. Boje se za razdelitev svojih velikih posestev. Pravijo, da se pri izvedbi agrarne reforme mora najbolj uvaževati ekonomski moment. Mislijo, da, če bi se delalo z razdelitvijo zemlje po »ekonomskem« principu, da bi potem največji del njihove zemlje ostal nedotaknjen. »Najpreje je treba sezidati nacionalno močno Jugoslavijo, postaviti temelje in čakati, ker se ni čas za socialne reforme«, tako govorijo. Zakaj raje ne povedo odkrito: »Agrarne reforme nečemo, ker se nam majo gradovi in naše malhe bi se pretregale!«

Pokazati hočemo tu, da ravno v rokah veleposestnikov pada produkcija in da baš čisto ekonomski moment zahteva razdelitev zemlje.

Vprašanje velikega in malega posestva je vrlo dobro obdelal prof. Lj. Prohaska v 5. št. 1909. »Jugosl. Njive«. Tu je dokazal, da ravno produkcija malih posestev nadkriljuje ono velikih posestev. Članki dr. Prohaska so obdelani na temelju statističnih podatkov iz časa pred vojno. Danes je nastala neka disharmonija v produktivskih faktorjih, ki preti s propadanjem naše gospodarske proizvodnje. Vsak ekonom bo znal ceniti ljudsko delovno moč v poljedelstvu, ker ona veliko več izda kot mašina.

Gospodarska produkcija je vezana na te tri pogoje: zemlja, delo in denar. Vsi ti trije faktorji so enake važnosti.

Agrarci ne soglašajo s tem, da se mora v agrarni reformi predvsem vpoštevati socialni moment. Oni se drže samo svojega »ekonomizma«. Za nas je socialni moment nad ekonomskim. Poglejmo! Kako je nastala beda, kako je nastala socialno vprašanje! Ali ni socialno vprašanje zgolj ekonomsko vprašanje? Ali ni socialni položaj zavisen od ekonomskega stanja? To bo vsakemu jasno, kdor ima le malo razuma.

Oni torej, ki iščejo v agrarni reformi socialno stran, il morejo to dati z uvaževanjem čisto ekonomskega, produktivskega momenta.

Zemlja, delo in denar so pogoji gospodarske proizvodnje. Višina te proizvodnje zavisí od harmonije, s katero se upravljajo. Pri največji ekonomiji proizvodnih faktorjev je mogoča največja proizvodnja. Ta ekonomija proizvodnih faktorjev pa je danes prišla v disharmonijo. To je ekonomski moment čiste socialne narave in od njega je odvisno vse.

Gospodje agrarci pa ločijo prav strogo ekonomizem od socializma. Za nje so socialisti pokvarjeni državni balast, a ekonomije so samo zato tu, da jim bašejo žepe.

Faktum je, da velika gospodarstva danes nimajo v rokah vseh proizvodnih faktorjev. Ljudska delovna moč, najvažnejši produktivski faktor, ne daje več svojih kapitalov na razpolaganje velikim gospodarstvom. Kdo jo more v to prisiliti? Da se poljedelska produkcija čim prej vpostavi na svojo normalo in se dvigne preko nje, tega oblast velikih posestev ne zmore. Potov, da se produkcija ozdravi, ona ne morejo pokazati. Zdravila je treba iskati v socialni politiki.

Nedavno se je v bankah štrajkalo. V velikogospodarskem poljedelstvu se bo tudi štrajkalo ali to s polno paro.

Nikaki agrarizem in forsiranje agrarne industrije ne bo pomagalo. Tu imamo posla s silno prostrano sabotažo proti velikemu posestniku. Člani, saboterji, niso medsebojno vezani potom kake organizacije in nimajo nobenih revolucionarnih štatutov. Rabijo razne metode. Ponajveč pasivno rezistenco. To je prava

sabotaža. Vsi je izvajajo, konstantno ob vsaki priliki. Včasih rabijo aktivneje, izživajoče metode: razbijanje po graščinah, uničevanje kultur na polju itd. To ni pretiravanje. Pojdite v provinco in videli boste, da so barve te slike prave. Navedimo nekoliko momentov iz Slavonije. Sretna in Zagorja!

Znano je, da so prošle jeseni največ trpela velika posestva, ki so vezana na najemno delovno silo. Ne mislimo tu ravno na ona veleposestva, ki so bila naravnost oropana in požgana. Bila so tudi taka, ki so ostala nedotaknjena. Največji del koruze, krme, sladkorne repe, krompirja je ostal nepobran na polju. V samem Sremu je na ta način propadlo koruze za 30 do 40 tisoč hektarjev! Sredi zime so gledali koruzni štorži izpod snega. Tako je propadla koruza in krompir — na milijone škodel!

V Zagorju je na isti način propadlo mnogo pridelkov. Ljudem se je nudila desetina, potem osmina in nazadnje tretjina pridelkov, če jih pobere. Ali ljudstvo se je s prezirom obrnilo od teh ponudb. Pri vsaj ljudski revščini je vendar pri njih mnogo penosa. Ljudstvo si je mislilo: naj se gospoda vendar enkrat nasiti za vedno!

Ljudstvo dobro ve: ni prav, da ti žanič, če je drugi posejal, pa četudi na tvoji njivi. Čegar je posel, tega naj bo tudi plačilo! Posel je bil do danes njegov, ali bo zemlja odzidal tudi naša?

Kot so veleposestva trpela pri žetvi, tako tudi pri setvi. Velike površine zemlje niso mogle iz istih vzrokov biti posejane in obdelane.

Ali je sedaj jasno, kako se rešijo narodne energije. Žilave in močljive roke, da se povrnejo k zemlji, da se vzdrži in dvigne produkcija?

Delavci na polju zahtevajo osemurno delo, tako se je pritoževal nek uradnik škofovskega veleposestva v Djakovu. To je enkratena, da se z osem ur dela na polju ne more izhajati. Vidite, jasno je torej, da najeta delovna sila ne bo zmogla velikosti dela na polju, ker se za obraditev zemlje ne bo nič zavzemala, dokler ne bo delala na svoji zemlji.

Mrtvi kapitali zemlje bodo oživeili če bodo prešli v last zemljisnega delavca! Ta se bo z veseljem povrnil k svojemu delu, ne bo hodil v mesta in tovarne in kot lišni posel h gospodi, če bo mogel delati na svoji zemlji, če bo mogel delati v svojo korist in ne v korist parasitske gospode!

Harmonijo je treba zopet vpostaviti med zemljo in delom!

Pismo iz Maribora.

Tu imamo, kakor znano, mestni sosvet, ki je pridellen g. gerentu, kadar bi ta sam ne mogel vsega prav razsoditi. No, pa doslej ta sosvet še ni stopil v akcijo. Razve-

LISTEK.

A. Toman:

Zedinjene države severnoameriške. (Konec.)

Zedinjene države severnoameriške vzbujajo pozornost celera sveta. Iz njih so izšli čudoviti pisatelji Edgar Poe in pesnik Whitman, izumitelj Edison in glasoviti državnik Woodrow Wilson; zato smo se odločili, da seznanimo bralce »Naprele« s to državo, z njenim ustrojem in njenimi prebivalci. Obilje razprav je napisal mož, ki je preživel domalega vse svoje življenje v Zedinjenih državah severnoameriških in temeljito proučil Ameriko in Amerikance.

Koncem razprave navačamo še sledeči dodatek istega pisatelja:

Naravno in značilno tujea naroda najlažje spozna oni, ki med njim živi, z njim občuje in govori njegov jezik. Kdor pa hoče njegovo življenje in njegove lastnosti poznati natan-

ko, mora iti v njegovo živo sredo, seznaniti se z vsemi njegovimi sloji, proučiti njegovo kulturo in socialno-politične razmere ter odnose.

Ameriški narod, ali bolje rečeno, prebivalstvo Zedinjenih držav ameriških ni ljudstvo enega plemena, marveč izvira iz raznih plemen, ki so prišla iz vseh delov sveta. Ta trditve nikakor ni pretirana. Na cestah in ulicah severnoameriških mest vidiš poleg belokožcev, tudi ljudi ogljenočrne, temnorjave, svetlorjave, rumene, rdeče in še druge polti. Azijci, Evropejci, Afričani in Avstralci so tekom stoletij neprestano iskali v Ameriki svojo srečo in obstanek, ki jim ga domovina ni mogla ali ni hotela dati, in tam so se tekem nekaterih generacij stopili v en narod. Ta proces asimilacije se vrši v največjem času sicer nekoliko počasneje, vendar gotovo. Mnogo priseljencev iz tujih dežel živi sedaj v Ameriki še po običajih in duhu prvotne domovine, ki se razodevajo navadno tudi še v drugi generaciji, nato pa se polagoma prilagode no-

vim razmeram in postanejo Amerikanci. Zadnja leta se ameriški izselenci tudi ne vračajo v svoje prvotne domovine v takem številu, kot se je dogajalo to preje. Slovenci na pr. so ustanovili zadnji desetletji v Ameriki več kmetijskih naselbin, znamenite, da se hočejo popolnoma udomastiti v novi zemlji.

V 16. in 17. stoletju so se naselili na vzhodni severnoameriški obali atlantskega morja prvi Evropejci, povečini Angleži, ki so morali iz verskih razlogov zapustiti Anglijo in oditi po svetu. Potomce teh prvih naseljencev imenujejo Jankee (izg. jenti). Pozneje so se jeli naseljevati v Zedinjene države Holandci, Nizozemci, Nemci, Švedi, Norvežani, Danci itd. Vsi ti belokožci so se sčasoma zmešali med seboj in postali en narod. Pozneje došli temnokožci, izjemši črne Afričane, ki so bili že prej tu, se niso tako hitro pomešali z belimi; ta asimilacijski proces se je sicer vršil, vendar primeroma le polagoma. Dandanes je v južnem delu Zedinjenih držav cela vrsta po-

krajin in mest, kjer žive samo Mulati in Mestici, potomci zamorcev in belokožcev. Da so se tudi Indijanci pomešali z belimi, je jasno in umljivo.

Človek, ki potuje po Zedinjenih državah, zapazi, da je ljudstvo povsod enako. Zlasti pa v krajih, kjer ni preveč novejših naseljencev. Dasi sestoja to ljudstvo iz toliko različnih tipov, vendar ga značilno povsod enake telesne oblike: visoko ravno čelo, indijanski zakrivljeni nos, čelna poteza okoli ust, na rokah in nogah pa so značilni zani tanki in gibki členi. Tudi po vedenju in značaju vobče se ameriško ljudstvo v Zedinjenih državah med seboj ne razlikuje. To nikakor ni posledica klimatičnih razmer, kajti podnebje je v raznih krajih obširne države raj različno. Dežele Dakote, Minnesota, Washington i. dr. so hladne, dočim prevladuje v Floridi, Alabami, Louisiani itd. tropična vročina. Le govorica je v južnih državah mehekša in po izgovorjavi ni tako točna kot ona na severu.

Vzroki, da je vse ameriško ljudstvo tako zelo enotno, po telesni strukturi kakor tudi po vedenju in značaju, utegnejo biti različni. Z gotovostjo je težko navedati za omenjeno dejstvo en ali drugi vzrok, in preiskovati te različne vzroke je stvar strokovnjakov. Omenimo le, da je pri vseh Amerikancih hrana več ali manj enotna, da jih veže vse enako mišljenje, enako duševno in politično razpoloženje, kar gotovo vpliva na vnanji značaj ljudi in cellega naroda.

Ameriške šole so urejene po izvrstnem vzorcu; otroci se uče misliti že v ljudski šoli in sicer zunaj v prosti naravi. Učitelj opozarja otroke-šolarje na vse, kar je za njih duše in srca dovezetno. Razlaga jim vzroke in posledice pojavov in vsak ameriški šolarček pozna dobro živalstvo in rastlinstvo svoje ameriške domovine; podkovan je v geografiji in ve, da je narava njegova mati, ki ga uči pravilno misliti in sklenati. O čudežih in drugih podobnem morečem balastu ljudsko-

seljivo je pač, če g. gerent, dr. Pfeifer, lahko sam opravi, a demokratično to ni. Seveda je čisto jasno, kam pes taci moli. Mi molčimo, ker vemo, da bodo kmalu, če bog da, zapihale druge sapice, tedaj pa bo konec takega »demokratizma«. Dalje imamo mestni šolski svet, ki je doslej tudi samo na papirju. Zakaj se nam ni prav povedalo, so vsekakor zopet demokratični razlogi za to merodajni. Čudimo se le, da se v današnjih časopisih kdo upa, da s takimi Potjemkinovimi hišicami še zida — za bodočnost, svobodno, demokratsko Jugoslavijo. Menda ne mislijo gospodje ob prvih voltvah kar sami po sebi oditi iz Maribora. Saj je vendar tukaj čisto lepo mesto. In zakaj ne bi ostali, če bi le hoteli biti malo bolj demokratični!

Pozivamo pa tudi vladu, naj tukaj napravi malo reda, da bi gospoda na magistratu že radi dobrega tona, ako že neče iz demokratizma, dala mestnim delegatom tudi nekakšno besedo. Absolutizma, zlasti strankarskega, smo že silno siti, že od preje — kot Slovenci, a tudi danes kot Jugoslavlani! O absolutizmu glavarstva z doktorji na čelu niti ne govorimo več. Tam so že a priori, kakor znano, vzeli v okrajni zastop in okrajni šolski svet — same doktorje in enega časnika. Mi socialisti smo za take posle sploh preveč neumni. Eto ti torej, naše jugoslovanske demokracije. Pravijo, da je na Srbskem večja in lepša, kakor je tudi srbska ustava boljša, kakor ona, ki so jo nam po neprevidnosti pokazali Pribežević, Kramer et consortes!...

K zadnjemu objavljenemu pismu iz Maribora moramo še nekaj pristaviti:

O veliki noči smo bili delavci deležni posebne sreče. Izšla je namreč slavnostna številka »Mariborskega delavca«, kjer nam je serviralo pirluče kar pet advokatov ne vsehlet drugih g. delavcev. Izmed vseh pa se je odlikoval znani prijatelj ljubljanskega delavstva Dr. Tavčar, ki piše med drugim: Danes je vsakdo, ki se oklepa naše državne misli, naš brat, naš prijatelj, kdor pa to mišle zaničava kdor postavlja želodec nad narod, ta je naš nasprotnik in proti temu se mora združiti vsaka slovenska roka«. Tako torej: vedno sili ljubljanski župan bi rad tudi pri nas za stradajoče delavstvo uvedel jugoslovanske batine, če bi se kdo tako daleč spozabil in hotel najprvo jesti, potem šele vpiti živela Jugoslavija. Gospodje, ki sediti vedno pri polnih skledah in vidi narod, bi najraje servirali zabitemu delavcu narodnost enkrat pečeno, drugič v cmaki in še kako drugače, če bo potreba. No, naj se le potolažijo! Za take reči je bilo hvaležno polje v pokojni Avstriji, kateri je poslal gosp. doktor v času njenega obstanka toliko udanostnih brzojavk, da so bila vsa dvorna strnišča založena s papirjem za par let, toda sedaj smo narodno svobodni, ne morete več ljudi hujskati proti drugim narodnostim, pač pa poskrbite, če vam je res ležeče na močni in edini Jugoslaviji, da se osvobodimo tudi gospodarsko in socialno, tu g. doktor se dá polje orati in če ste res tak odkrit prijatelj delavstva, kar na plan in naša hvaležnost vam ne izostane.

Organizacija obratov.

(Razmotrivanja sodruga Otona Bauerja.)

Del snovi, ki jo je obravnaval sodrug Bauer na predstojniški konferenci dunajskih strokovnih organizacij pred nekako štirinajstimi dnevi, smo že objavili. Snov se tiče zakonskih načrtov, ki so se predlo-

žili socializacijski komisiji v predpovedovanje. Na tem predavanju je govoril Bauer zlasti temeljito o obratnih svetih, ki so prav posebno pomembni za strokovne organizacije. Izvajal je naslednje:

Nam vsem je jasno, da pri socializaciji ne moremo pričeti od zgoraj, pri kakem birokratičnem uradu, marveč, da moramo pričeti graditi od spodaj, najprej torej demokratizirati organizacijo obrata in šele na tej organizaciji polagoma izvesti oni sistem družabne organizacije, ki udeležiti socializacijo. Zaraditega je pravzaprav izhodišče, temelj našega celega dela glede zakonodaje zakonski načrt o obratnih svetih, o katerem tukaj temerajši govorim, ker se tiče neposredno posebnih interesov strokovnih organizacij. Uvedba obratnih svetov v posameznih obratih še ne pomeni sama sebi nikakršno socializacijo. To je šele demokratizacija obratne organizacije, toda je podlaga za socializacijo, na kateri se naj ta potem zgradi.

Obratni svet.

V veleobratih niso obratni svetovi nič novega. Strokovni zaupniki pravzaprav niso nič drugega kot obratni svet. Glavna vrednost načrta tiči v prvi vrsti pač v tem, da se to, kar je že obstajalo, čeprav pravni red o tem ničesar ni vedel, razširi na vse narodno gospodarstvo.

Po našem zakonskem načrtu naj se uvedejo obratni svetovi zakonito v vseh obratih, ki imajo zaposlenih stalno dvajset ali več delavcev in nastavlencev, torej ne samo v industriji, marveč tudi v poljedelstvu in gozdarstvu, tudi pri kreditnih zavodih in bankah, pri podjetjih za javno razveseljevanje in igriščih, za periodične tiskovine, pri državnih monopolih. Za rudarje in železničarje bodo morda potrebni posebni predpisi, ker pri teh že obstoje analogne uredbe, če tudi ne še s tisto kompetenco, ki jim jo odkaže ta zakon.

Kolektivna delovna pogodba.

Zakonski načrt obravnava najprej naloge obratnih svetov. Pravi namreč popolnoma vobče, da je naloga obratnih svetov pospeševati materialne, socialne in kulturne interese delavcev, in jih zagotoviti. Potem pa navaja posebne naloge obratnih svetov, in sicer so te naslednje: Najprej jim nalaga nalogo sklepanja kolektivnih delovnih pogodb (skupno delovno pogodbo). Za marsikatero teh podjetij bo to nekaj povsem novega. V kmetijstvu imamo še prav malokje kolektivne pogodbe. Če torej sedaj uvedemo z zakonom, da se more skleniti kolektivna pogodba med podjetnikom in obratnim svetom, da ima ta kolektivna pogodba, čim jo sprejmeta podjetnik in obratni svet, obvezno moč ter je vsaka individualna (osebna osebna) pogodba neveljavna, v kolikor je neugodna za delavce, uvedemo s tem za široke panoge našega narodnega gospodarstva, zlasti za kmetijstvo in gozdarstvo nekaj novega. Obratni svet naj bo pomočnik, da se tudi tukaj izvedejo te kolektivne pogodbe. Ne glede na to, pa ima beležiti tudi tam, kjer je kolektivna pogodba že podrla, zlasti v industriji in rudarstvu, po mojem prepričanju, bistven napredek, in sicer v dvojnem oziru. Delovno razmerje je bilo praktično urejeno v industriji s kolektivnimi pogodbami, ki so bile praviloma sklenjene med organizacijami, toda pravni red, zakonodaja ni o tej uredbi pravzaprav prav nič vedela. Bilo je razmerje dejansko, toda za sodnika je veljala le individualna (osebna) delovna pogodba med posameznim delavcem in posameznim podjetnikom. Kolektivno pogodbo pravni red sploh ni upošteval razen v znani določbi obrtnega reda, ki omogoča, da se sklepa pravomočno taka pogodba med zadruhami in pomočniškimi zbori. Vemo pa, da je to veljalo le za majhen del naše obrti, ter da so bile tudi sicer določbe obrtnega reda tako nezadostne, da je bila njih praktična vrednost zelo omejena. Isto velja tudi v trgovskem zakonu.

Tukaj pa imamo priliko, da damo kolektivni pogodbi resnično pravno moč, tako da je delovni dogovor, ki ga sklene posamezni delavec s podjetnikom, ničev in zakonito neveljaven. Mogoče je, da v posamezni industrijski panogi sploh ne obstaja kolektivna delovna pogodba med podjetniki in delavci. V tem primeru more skleniti skupno delovno pogodbo popolnoma zakonito in pravnomočno delavski svet posameznega obrata s posameznimi podjetniki. Če torej obratni svet sklene s posameznim podjetnikom delovno pogodbo o delovnih pogojih, tedaj velja ta in nobena neugod-

neja določba nima pravno veljavo, čim sta sprejela podjetnik in obratni svet to. Vzemimo pa, da se je v kakih industrijskih panogah, na primer v strojni industriji, med podjetniško zvezo in delavsko organizacijo sklenila kolektivna pogodba. Tu vemo, da je v mnogih industrijah popolnoma nemogoče urediti akordne mezde s kolektivno pogodbo. Tam namreč, kjer se vrsta izdelovanega blaga mnogokrat menjava, se sploh ne morejo urediti posamezne postavke akordnih mezd s kolektivno pogodbo, ki bi naj veljala za mnogo obratov s popolnoma različnimi razmerami, ter se moramo zadovoljiti s tem, da se določijo najnižje mezde ali ugotove splošne določbe. Tukaj je imela volja podjetnikova precej veliko območje pri določitvi akordnih postavk, ki jo seveda znatno omejujejo strokovne organizacije, pa je ipak pravno še vedno skoro neomejena. Tukaj utegnejo obratni svetovi prevzeti jako važno funkcijo. Naš zakonski načrt določa, da se smejo določiti vsakršne nove akordne postavke le sporazumno z obratnim svetom. To pa še ne zadošča. Zakaj delavec v marsikaterem oziru ne pozna kalkulacije, da bi mogel presojati ali je ta ali ona akordna postavka primerna ali ne. Zakonski načrt pravi zato: Akordne postavke se določajo, v kolikor temelje na podlagi splošnih določb, na podlagi teh, vsekakor pa le sporazumno z obratnimi svetovi. Ti smejo v ta namen zahtevati, da podjetnik obrata zaupnikom obratnega sveta omogoči presojo vseh okoliščin in računov, ki so merodajni, če je to potrebno, tudi dovoli sodno zaprisežnim izvedencem vpogled v merodajne dele knjig in zaupniki so zapriseženi na molčljivost. Obratnemu svetu se torej s tem daje nova pravica, da smejo pogledati v podjetnikovo kalkulacijo sami ali zato druge pooblastiti, da presodijo podlago, na kateri naj se določajo akordne postavke. Po mojem mnenju utegne ta določba znatno koristiti strokovnim organizacijam na njih moči, ker morejo v zmislu teh določb presojati, kaj je mogoče doseči pri akordnih mezdah in kaj ne in kaj bi industrija ne prenesla. (Konec prih.)

Politične vesti.

Po svetu.

Pomanjkanje premoga v Nemčiji.

LDU. Nauen, 27. (Brezžično.) Zaradi pomanjkanja premoga leži v Hamburgu, Altoni in Cuxhavnu 35 ribiških parnikov brez posla.

Izjava Fehrenbacha glede podpisa mirovne pogodbe.

LDU. Nauen, 27. (Brezžično.) Predsednik nemške narodne skupščine Fehrenbach je izjavil na shodu v Freiburgu (Breisgau) o mirovnem vprašanju: Nismo v dvomu o tem, kaj bi pomenilo za južnovzhodne dele Nemčije, ako bi se odklonil podpis mirovne pogodbe. Vsekakor mienim, da ne bomo podpisali miru, ki bi pustil ujetnike še nadalje v ujetništvu in ki bi ne prinesel odstranitve blokade. Tudi ne bomo podpisali miru, ki bi izročil saarsko ozemlje sovražniku in Gdansko Poljakom. Ogromna je odgovornost, ki jo skupno nosita državno vodstvo in parlament in za katerima stoji vse nemško ljudstvo. Naši sovražniki naj vedo in tudi prebivalstvo v njihovih deželah naj izve, da ne sprejemamo miru, ki bi bil diktiran, in da nečemo biti suženjski narod.

Velika tatvina v Spandau-u.

LDU. Nauen, 27. (Brezžično.) Kakor se je šele sedaj izvedelo, je bilo pri zadnjih špartakovskih izgrelih v Spandau-u meseca marca ukradenih iz Julijevega stolpa 30 milijonov letev, ki so bili shranjeni v zabojih. Doslej nimajo nobene sledi, kam so izginili milijoni. Polovica vsote je obstajala iz starih rumunskih bankovcev, druga polovica pa iz bankovcev, ki jih je izdala nemška vlada za okupacije Rumunske.

Predgovodina Wilsonove note.

LDU. Pariz, 27. »Times« od 24. t. m. poročajo, da je Wilson pred objavo svoje spomenice obvestil Orlando o glavnih točkah njene vsebine. 23. t. m. je Wilson s svojim korakom prehitel namero Italijanov, da anektirajo Reko. Da prepreči aneksijo, je Wilson istega dne objavil svojo spomenico.

Pogovor med Orlando in Wilsonom.

LDU. Bern, 26. »Echo de Paris« priobčuje po izjavah Orlando samega nastopne podrobnosti o njegovem sestanku z Wilsonom: Ko je obiskal

Orlando Lloyd Georgeja v njegovem stanovanju v Rue Hitot, je našel tam v svoje največje iznenadenje tudi Wilsona in Sonnina. Brez daljnjega odlašanja je sklenil napraviti konec vsaki negotovosti in je dejal Wilsonu: »Izvolili ste dvomiti o avtoriteti italijanske vlade napram italijanskemu narodu. Zato nastane zame dolžnost, da se napotim k zastopnikom italijanskega naroda. k parlamentu, in jim prepustim, da odločijo med Vami in menoj.« Wilson je kratko odgovoril: »To je brezdvomno Vaša dolžnost.« Italijanski ministrski predsednik je nadaljeval: »Rekel bom parlamentu, da imamo za veznike, ki nikakor ne morejo najti poti do sporazuma v vprašanih, v katerih gre za naše življenjske interese. Anglija in Francija, ki stojita na stališču londonske pogodbe, nam priznavata dalmatinsko obalo, katero nam prisloja ta diplomatska listina, toda odrekata nam svobodno italijansko mesto Reko. Amerika, ki ni podpisala londonske pogodbe, nam odreka tako dalmatinsko obalo, ki v zmislu te pogodbe pripada nam, kakor tudi Reko, ki nam v dogovoru ni prisojena. V tej negotovosti je naloga parlamenta, da izrazi iznova naše narodne zahteve.«

Wilson sprejel naše delegate.

LDU. Bern, 26. Jugoslovanski tiskovni urad v Parizu poroča: V petek ob enajstih dopoldne je sprejel Wilson slovenske delegate dr. Ivana Schwega z Bleda, dr. Gustava Gregorina iz Trsta in dr. Bogumila Vošnjaka iz Štajerske. V razgovoru, ki je trajal pol ure, so delegati razložili Wilsonu položaj Slovencev. Predsednik je poslušal z živim zanimanjem njihovo poročilo. Delegati so izročili gđ. Wilsonovi album z 10 tisoč podpisov slovenskih deklet.

»Populaire« o Wilsonovi noti.

LDU. Pariz, 26. Pod naslovom: »Wilson napoveduje šah Sonninovega imperializma« piše socialistični list »Populaire«, da je Wilsonova spomenica velepomemben dogodek, katerega bodo z veseljem pozdravili vsi narodi. Že nekaj mesecev zboruje mirovna konferenca v zastrupljenem ozračju. Wilson je s svojim opominom na načela, ki bi morala biti pri izdelovanju miru edino merodajna, dosegel toliko, da je, ako že ne imperializem v splošnem, pa vsaj najbolj čimniška oblika italijanskega imperializma morala stopiti v ozadje. Wilsonova izjava je dokument, ki ostane ena najlepših njegovih spomenic. Preveva jo občudovanja vredna duhovitost in tudi redakcija je izredno spretna ter jo odlikuje odločnost in jasnost. Bil je skrajni čas, da se je spregovorilo v tem tonu. Iz zapletenega položaja, v katerem se nahaja konferenca, je mogoče samo en izhod, ki obstoji v tem, da se spoštuje pravica narodov do samoodločbe in da se ne pripusti nobena aneksija. Počete italijanske delegacije, ki zapuščajo Pariz, ne sme vzbuditi nikakih iluzij. Orlando ne skriva prav nič svoje namere, stopiti v ožje stike z italijanskim parlamentom in ljudstvom. Manifestacije, o katerih nam poročajo od tam, ne bodo nikogar preslepile.

Marcel Sembat Wilsonu.

LDU. Haag, 27. (DunkU.) »Hollands Nieuw Bureau« poroča: Iz Pariza brzjavljajo: Socialistični vodja Marcel Sembat objavlja manifest, kjer stavi Wilsonu več vprašanj, med drugimi nastopne: »Zakaj, gospod predsednik, ste tako dolgo čakali? Ljudstvo je pozabilo zvok Vašega glasu in je bilo zaradi tega obupano. Ne vidite, da se stvarljajo navzlic Vašim obljubam nove vojske? Zakaj niste preje apelirali na vest narodov? Niste čitali intervjuja generalisima aliranih vojsk, o katerem so bili polni vsi časopisi? Niste razumeli te izjave, niste spoznali, da je nemogoče vedno poslušati, katera jamstva se zahtevajo za renške meje? Ravno tako je nemogoče, vedno poslušati zahteve Italije. Naposled ste vendar izpregovorili in se obrnili neposredno preko vladarjev na narode. Nadaljujte, gospod predsednik, izpregovorte zopet.

Demonstracije socialistov v Parizu.

LDU. Berlin, 27. (DunkU.) »Lokalanzeiger« javlja iz Zeneve: Po pariških poročilih je danes odšlo več socialističnih demonstrantov pred ameriško poslanstvo, da protestirajo proti aneksijski politiki in zahtevajo sklep miru na podlagi Wilsonovih načel. Prišlo je do velikih demonstracij. Redarjem in republikanski gardi se je komaj posrečilo, razpršiti demonstrante. Na povelje pariškega vojaškega guvernerja je ameriško poslanstvo zastraženo po volakih, da se prepreči daljnje demonstracije.

Mirovna konferenca.

LDU. Bern, 27. Jugoslovanski tiskovni urad v Parizu poroča: V četrtek je bilo v hotelu, kjer je nastanjena italijanska delegacija, zelo živahno, zlasti vsled prihajanja številnih časnika. Zjutraj je prišel Lloyd George in obiskal Orlando; ostal je pri njem eno uro. Opoldne je Orlando sprejel več časnika, katerim je dejal med drugim, da ga je Lloyd George obiskal na prigovarjanje Wilsona, ki je naprosil angleškega ministrskega predsednika, naj svetuje Orlando počakati še nekaj ur, ker upa, da se bo med tem našel način sporazume in zadovoljive rešitve. Orlando je pripomnil, da je vsled naporega dela v zadnji noči zelo utrujen in da zato ni niti nameraval odpotovati že ob dveh popoldne, pač pa bo zapustil Pariz ob osmih zvečer. Govori se, da bosta Lloyd George in Clemenceau poslala Orlando pismo tajne vsebine. V vsakem primeru, tudi ako Orlando odpotuje, ostaneta Sonnino in Salandra v Parizu. Vse časopise je polno različnih komentarjev o italijanskem zapletljaju. Skrb, ki navdaja javnost radi tega dogodka, je popolnoma razumljiva. Jugoslovanski krogi se zaveda, da je postal položaj za veznike, zlasti za Francijo, zelo težaven in zapleten; dejstvo, da francosko časopisje piše o Italiji v še težljem tonu, ni zato nič nepričakovane. Samo glasila levece vztrajajo neomajno na svojem stališču in razlikujejo dosledno italijanski narod od njegove imperialistične vlade. Agencija Reuter priobčuje angleško noto o londonski pogodbi. Anglija je svetovala Italiji, naj v svojem lastnem interesu odneha od nekaterih svojih zahtev. Vendar, ako bi Italija vztrajala pri tem, da dobi brez izjeme vse, kar ji prisloja londonski dogovor, bosta Angleška in Francoska seveda varovali čast svojega podpisa in držali besedo, toda pripomnili sta, da pripada v zmislu londonskega pakta Reka Hrvatim; ako ostane torej celokupna londonska pogodba v veljavi, mora obveljati tudi točka glede Reke.

Trudilo se za sporazum...

LDU. Bern, 25. Clemenceau in Lloyd George si prizadevata na vse načine, da bi omogočila sporazum. Wilson je objavil svojo spomenico o Adriji na lastno odgovornost.

Kaj zahtevajo Japonci?

LDU. Amsterdam, 27. (DunkU.) »Telegraphen-Union« javlja iz Pariza: »Tamps« doznava, da se bodo Japonci odstranili z mirovne konference, ako ne dobe zadoščenja v ključavskem vprašanju. V tem primeru ne bi podpisali mirovne pogodbe z Nemčijo. Japonska zahteva dalje, naj se razveljavi zakon, ki prepoveduje Japoncem naseliti se v Ameriki in Avstraliji. Razen tega zahteva Japonska, naj se sprejme v mirovno pogodbo zakon, po katerem bi bil japonski narod enakoveljaven z drugimi narodi, ki so zastopani v zvezi narodov. Japonski delegatje menijo, da bodo podpisali pogodbo za zvezo narodov le tedaj, če bo vsebovala to principielno formulo.

Iz časopisja.

»Dělnické Listy« (Dunaj) prinašajo dopis iz komunistične Ogrske. Dopisnik pravi med drugim: Treje leto živim na Ogrskem. Pod Tiszovim režimom se mi je Ogrska takoj po moji priselitvi predstavila prav po — ogrsko. Po 14 dneh svojega bivanja na Ogrskem sem dobil madžarski odlok, da se me kot tučca izganja iz dežele... Niman tu baže nikakega imetja, niti posestva, trgovine, ali česa drugega, s čimer bi se živil... Iz našega kraja sta me odgnala dva orožnika v Soproni, od koder so me v spremstvu orožnikov spravili čez mejo. Po dolgih pritožbah itd. sem se vrnil nazaj. — Tako smo životali do konca vojne. Tisza je šel, prišli so drugi... — Ogrska je imela za časa demobilizacije več izdatkov kot med vojno... Nihče se ni oziral na posledice katastrofalne finančne politike... Demokratizacija se je grozno širila. Gostilne so bile cele dni nabito polne... Dnevni program so bile karte, godba, dekleta in ples. — Tako je izročil v tem položaju Karolyi vlado v roke komunistov. Nisem bil tedaj na Ogrskem. Hotel sem se pa vrniti. Po dolgih prošnjah sem dobil dovoljenje za prestop meje. Ko sem jo prestopil, sem opazil že na mostu čez Litvo razliko med novo in staro vlado in seveda tudi obmejno stroho. Izginili so baloneti, puške sploh, razne kovine, bolnega orožja se niso več lesketale, izginile so zvezde, vsi razni odznaki voljakov so izginili, vsi raznobarvni našvi so bili zamenjani za rdeče. Enako so izginile tudi vse narodne kokarde na čepicah; nadomestili so jih z rdečimi.

Obenem z menoj je šlo čez mejo še 40 rdečih gardistov z Dunaja. Izstradane, izubožane postave, večina v uniformah, brez orožja, le z vrečicami za kruh — a seveda praznimi ... Ne mislim, da jih je pripeljal sem idealizem ... Prve besede, ki so jih izpregovorili z obmejno stražo, niso bile vprašanje za orožje ali o socializmu ali sovražniku. Prosili so za menažo ... Veliko bo ljudi, ki pojdejo na Ogrsko z najboljšimi nameni, pripomoči s svojimi močmi k uresničenju socialistične republike. Veliko jih bo tudi, ki pojdejo tja z nepoštenimi nameni. A mnogo bo takih, ki pojdejo v to rodovitno deželo z namenom, da se zopet enkrat pošteno najedo. Takih bo največ. — Socializirali smo vse domače tovarne, in sicer delavci sami. Tovaren, ki so tuja last, zaenkrat še ne bomo socializirali. — Ogrska se prenavlja. Vsaka naredba postane takoj fakt. Rdeča armada se venomer veča. — Vsi narodi so enakovredni. Neka zadnja naprava: »Vsak komisarjat je dolžan, vsako prošnjo, ki spada v njegovo področje, sprejeti v vsakem jeziku, ki ga govore v državi ter jo tudi rešiti v jeziku, v kojem jo je sprejel.« — Polagoma se vrača v državo pred vojno stanje in blagostanje.

VZDRŽITE SE 1. MAJA ALKOHOLA!

Dolžnost vsakega sodruga je, da proslavi 1. maj dostojno in trezno! Največji praznik proletarskega ljudstva naj bo dan mirnih manifestacij, trezne zabave in veselja! Slovenski proletarec pokaži, da praviči tudi v boju za treznost celemu narodu!

Proslava Prvega Maja v Sloveniji. NA JESENICAH:

Na predvečer, 30. aprila: Pri Jeleni na Savi gledališka igra »Drama iz štirih revnih sten«, ki jo uprizori gledališko društvo na Jesenicah. Pred igro nagovor. Med odmeri poje mešan zbor »Svobode«. — 1. maja: Ob 4. uri zjutraj budnica. Ob 9. uri sprejeto skozi Jesenice na Savo in nazaj na kolodvor, kjer zapoje pevsko društvo »Sava« delavsko himno »Naprej«. Po sprejedu slavnostni malski govor. Govori sodr. R. Golouh iz Ljubljane. Po govoru razhod. — Popoldne ljudska veselica v Hrenovcih. Od 2. do 4. ure koncertira godba delavskega društva na Savi. Od 4. ure dalje prosta zabava, petje itd.

V TRŽICU:

1. maja: Ob 4. uri zjutraj budnica. Ob pol 9. uri dopoldne pridejo sodrugi iz okolice korporativno z zastavami v Tržič. Ob 9. uri javen ljudski shod. Poroča sodr. R. Čelešnik iz Ljubljane. Po shodu manifestacijski obhod po trgu. Ob pol 2. pop. izlet na Križ, Kovor in nazaj. Ob 4. uri popoldne veselica izobraževalnega društva »Svoboda«.

V CELJU:

1. maja: Ob 4. uri zjutraj budnica, ob 8. uri sestanek sodrugov pri Sokolskem domu v Gaberjah. Od tu korakajo korporativno do Braničevega doma v Celju in počakajo sodruga iz Stor. Zavodne in Celja. Na Cesarja Jožefa trgu se razvije zastava, tam bodo pozdravni govori ter javen ljudski shod. Po shodu manifestacijski obhod po mestu. — Popoldne ob 2. uri veselica na Zelenem travniku. Pri veselici prosta zabava, šaljiva pošta in drugo.

V TRBOVLJAH:

1. maja: Zjutraj budnica, ob 9. uri dopoldne javen ljudski shod na dvorišču Delavskega doma. Poroča sodr. Albin Prepeluh iz Ljubljane. Po shodu manifestacijski obhod od Delavskega doma po okrajni cesti do Pitnerjeve hiše in nazaj. — Ob 3. uri popoldne na dvorišču Delavskega doma velika ljudska veselica. Sodeluje delavska godba in pevski zbor »Svobode«. Vstopnina na veselico 1 krono.

V HRASTNIKU:

1. maja: Zjutraj budnica rudarske godbe. Ob 8. uri zbirališče pri konsumnem društvu. Ob 9. uri sprejeto z godbo ter zastavami in pevci do kolodvora. Ob 2. uri popoldne javen ljudski shod pri konsumnem društvu. Poroča sodr. Albin Prepeluh iz Ljubljane. — Po shodu prosta zabava.

V ZAGORJU:

1. maja: Ob 4. uri zjutraj budnica in streljanje s topovi, Ob 8. uri

dopoldne izpreved z godbo od Kisolca na Loke, Zagorje in postajo. Ob 10. uri dopoldne shod v dvorani g. Mihečiča. Poroča sodr. dr. M. Koprun iz Ljubljane. — Ob 2. uri pop. veselica na vrtu pred dvorano in v dvorani g. Mihečiča. Konec veselice ob 9. uri zvečer.

V ZIDANEM MOSTU:

1. maja: Ob 5. uri zjutraj budnica železničarske godbe. Sestanek vseh društev je pri hotelu Juvan, odkoder se korporativno odkoraka v Radeče, kjer se pridružijo radeški proletarci. V Radečah obhod, slovesni govor; potem se odkoraka nazaj v Zidan most, kjer se vrši obhod in shod. Poroča sodr. M. Čobal. — Ob pol 1. popoldne izlet z železničarsko godbo v Vrhuvo. Ob 5. uri popoldne skupni povratek v Zidan most.

V RADEČAH PRI ZID. MOSTU:

1. maja: Ob pol 7. zjutraj sestanek na trgu pri Halerju. Od tu se odkoraka do radeškega mostu, kjer se izvrši sprejem zidanmoških sodrugov. Po sprejemu obhod po trgu in nato javen ljudski shod. Po shodu vrši korporativno v Zidanmost. Vse ostalo po vzporedu slavlja v Zidanmostu.

Majske razglednice

so izšle. Naroča se jih pri tajništvu »Svobode« v Ljubljani, Šelenburgova ulica 6/II ali v upravi »Napreja«, Učiteljska tiskarna. Sodrugi! Naročajte in širite te razglednice povsod!

Dnevne vesti.

— Ustanavljanje društev. V zadnjem času se množe slučaji, da prijavljajo ljudje ustanovitev društev po predpisih starega avstrijskega zakona o društvenem pravu z dne 15. novembra 1867, št. 134 drž. zak. deželni vladi za Slovenijo, da ji ta zakon že davno razveljavljen in velja sedaj naredba Narodne vlade SHS v Ljubljani št. 134 z dne 25. novembra 1918, uradni list št. 14. Določbe te naredbe se glase: § 2. Društvo mora ustanovitev, pravila in sedež društva, dalje člane vodstva tekom treh dni naznaniti pristojni oblasti. Enako je naznaniti vsakokratno izpremembo teh okolnosti. § 5. Pristojna oblast je okrajno glavarstvo, v mestih z lastnim statutom magistrat. Tam, kjer je v mestu policijsko ravnanje, pa to. § 6. Vse vloge društva so proste kolika. Občinstvo se opozarja na to naredbo, da se je drži in tako izogne časovnim zamudam in nepotrebnim stroškom.

— Privatni premogovniki pod državnim nadzorstvom. Za izvrševanje poslov državnih nadzornikov pri privatnih premogovnikih se kot pogodbeni uradniki nastavijo: rudarski inženir Pavel Endlicher za nadzorovanje premogovnikov St. Janž, Stora, Laški trg in Trobna dolina; inženir Mirko Sušteršič za nadzorovanje rudnikov v Možicah in Lešah; Josip Burnik kot pomožni uradnik državnega nadzorništva v Možicah in Lešah; Maks Pitamic kot premogovni nadzornik za redno ekspedicijo pretaoga pri vseh trboveljskih premogovnikih.

— Ustanovitev samostojnega ravnateljstva južne železnice v Ljubljani. Poverjenstvo za železnice je sporočilo, da je generalna direkcija južne železnice poverila vrhovno vodstvo obratnega nadzorništva južne železnice višjemu nadzorniku Viktorju Bračiču z nalogom, da izvrši vse predpriprave za vpeljavo obratne direkcije v jugoslovanskem cenzilu.

— Za tehnične. Začetkom meseca maja se otvorijo na državni obrtni šoli predavanja za 1. letnik tehničnih študij v štirih oddelkih (gradbeni, strojniški, rudarski in geodetski). Dovolila so se v to svrhu potrebna denarna sredstva.

— Cepljenje koz. Deželna vlada je sprejela načrt naredbe glede obilgatornega zasilnega cepljenja koz. Vseled nevarnega razširjanja koz se okrajna glavarstva pooblaščaj, da povsod, kjer to zahtevajo razmere, uvedejo obligatorično zasilno cepljenje. Zasilnemu cepljenju je podvrženi vse osebe, ki niso bile cepljene tekom zadnjih dveh let. Prestopki se kaznujejo z globlo 10 do 1000 K, oziroma z zaporom enega dne do 6 tednov.

— Čehoslovaška socialna demokracija proti novi vojski. Nasproti poročilom nekaterih čeških listov, da je dal natiskati posl. V. Hauser boljševiške letake, ki so jih baje razširjali po Nemški Češki, priobčuje »Pravo Lidu« izjavo člana češkega Narodnega predstavništva posl. dr.

Vaclava Houserja, kjer pravi le-ta: Mesto dolgih polemik izjavljam, da sem resnično letake naročil, ampak v teh ni — kar je seveda samoočelno umevno — niti ene besede proti naši republiki. Letaki so napisani proti hujšanju enega dela meščanskega časopisja za novo vojsko. Mesto dolgih razlag, bom enostavno dobesedno objavil vsebino teh letakov: »Državljeni in vojski! Politični krogi čeških posedujočih krogov nas hočejo, roko v roki s kapitalisti ententnih držav, zaplesti v novo vojsko. Zepet hočejo peljati revno ljudstvo na morišče. Venomer iščejo kakega povoda, da utopijo sosednjo delavsko republiko (Ogrsko namreč) v krvi. Protestirajmo vedno in povsod! Proti takim nameram! Mi ne bomo pripustili nove vojske; za nobeno ceno! Kdor hoče imeti vojsko, ta se naj bojuje sam. Češko ljudstvo se noče več bojovati. Ljudstvo in vojska hočeta miru!«

— Nova internacionalna konferenca. Socialistični časopis »Het Volk« poroča, da so se posvetovali 25. aprila v Amsterdamu delegati Nemčije, Nemške Avstrije, Anglije in Francije o novi internacionalni delavski konferenci, ki naj bi se sšla 1. avgusta t. l. v Lucernu. Kongres bo obravnaval najbrž le vprašanje organizacije Internacionalne. Ustanoviti nameravajo tri odbore, in sicer odbor za kooperativna vprašanja, odbor za strokovna vprašanja in odbor za politična vprašanja.

Drobno.

— Delavstvo ljubljanske tobačne tovarne praznuje letos v celoti prvi maj. Tovarna plača za ta dan tudi mezdo.

— Izpoved na prvega maja je odredil katehet o. Regalat Čebul na III. mestni dekliški ljudski šoli v Ljubljani. Previdnost ali kaj je to, ne vemo?

— Imenovanja. Za definitivnega okrožnega zdravnika v sanitetnem okrožju Laški trg je imenovan zdravnik dr. Anton Čede v Laškem trgu.

— Otroški vrtci. Za prevzete otroških vrtcev družbe sv. Cirila in Metoda, za njih vzdrževanje in za ustanovitev novih otroških vrtcev v Zagorju ob Savi in v Trbovljah je deželna vlada dovolila začasni kredit v znesku 50.000 K.

— Nezvestna v uradu so našli v Ptujju uradnika bolniške blagajne Vedenjaka in sodruga Rožeta. Plinova svetilka v sobi je bila odprta, vsled česar se je plin razprostrl po sobi. Našli so jih še pravočasno ter jih tako rešilo življenje.

— Prosi se pojasnilo. V Zagrebu se nahaja mala deklica, katera trdi, da se zove Černe Vida, rojena v Ljubljani 30. maja 1903. leta. Slika iste se nahaja na ljubljanskem policijskem ravnanstvu in je vsakemu na vpogled.

— V opozorilo. 12letni Emanuel Primc in 11letni Matija Kobalč, oba iz Kroke, sta pobegnila od doma. Potikata se baje po Ljubljani in prodajata po mestu časopise. Ker sta oba nagnjena k tatvini, se občinstvo na ista opozarja.

— Zepna tatvina. Gospej L. K. stanujoči na Emonski cesti, je bila te dni na Mestnem trgu od neznanega storilca ukradena listnica z vsebino 1650 kron in različnimi izkaznicami.

— Italijanske zaloge blaga za Jugoslavijo. »Jug« piše, da so Italijani zadnje čase nakopili v Trstu in na Reki ogromne zaloge blaga, namenjenega za Jugoslavijo. To blago se ceni na 600 milijonov kron na Reki, v Trstu pa na 500 milijonov kron. Večji del je to blago manufakturno slabše vrste. V Trstu so nakopili tudi veliko chianti-vina.

„Majski spis“

Je izšel. Dobiva se pri tajništvu »Svobode«, Šelenburgova ulica 6/II. Sodrugi, sodružice! Vsak izmed Vas naj si takoj nabavi ta spis, ki ima izredno zanimivo vsebino in stane izredno velikim stroškom za papir in tisk samo 1 krono. Razširjajte ga med znanci, kolportirajte ga povsod! — Na delo za naš tisk!

Iz stranke.

Seja izvrševalnega odbora se vrši danes ob 8. uri zvečer v upravi »Napreja«.

Sodruga zaupnike, ki so prevzeli v razprodajo vstopnice za operno ali dramsko gledališče, se opozarja, da se takoj zglašajo pri tajništvu »Svobode« v Šelenburgovi ulici številka 6/II., da se napravi obračun.

V torek, 29. aprila, ob 7. uri zvečer v Mahrovi hiši seja rediteljskega zbora za shod in izpreved 1. maja. Vsaka organizacija naj pošle deset odstotkov svojih članov za

ta zbor; vsi ti naj se že seje gotovo udeležijo. Kolesarji in kolesarice so tudi vabljene.

Sodrugi in sodružice, ki imajo veselje za prodajo majskega spisa in majskega razglednic ter znakov, naj pridejo v torek, 29. aprila ob 8. uri zvečer v Mahrovo hišo, da se vse potrebno razgovorimo.

Shodi.

Shodi jugoslovanske socialno-demokratske stranke Prvega Maja 1919:

Ljubljana — poročata sodruga Josip Petejan in inž. Anton Stebi. Maribor — poročata sodrug Anton Kristan.

Celje — poročata sodr. Jos. Kopač in sodružica Stebičeva.

Trbovlje — poročata sodrug Albin Prepeluh.

Zagorje — poročata sodrug dr. M. Korun.

Jesenice — poročata sodrug Rudolf Golouh.

Tržič — poročata sodrug Rado Čelešnik.

Ptuj — poročata sodr. V. Komavli.

Zidanmost (skupno za Radeče in Vrhuvo) — poročata sodrug M. Čobal.

Prevalje — poročata sodruga Filip Uratnik in Macarol.

Črna — poročata sodr. Ivan Tokan.

Spodnji Dravograd — poročata sodr. Filip Uratnik.

Pragersko — poročata sodr. Rožé in Marčič.

Št. Lovrenc na Pohorju — poročata sodrug Fava.

Ruše nad Mariborom — poročata sodruga Erbežnik in Pelan.

Rogaška Slatina — poročata sodrug Ivan Kocmur.

Sočnanj — poročata sodrug Nace Mihevc.

Velenje — poročata sodr. Mihevc.

Polzela — poročata s. Brezovšek.

Zabukovce — poročata s. Marn.

Mišlinje — poročata s. Leskovšek.

Rajhenburg — poročata s. L. alovrh.

Sevnica — poročata sodr. Koleša.

Hrastnik — poročata sodr. Sitter.

Litja — poročata sodr. dr. Lončar.

Borovnica — poročata s. Dražil in Makuc.

Kočevje — poročata s. Klenovšek.

Novomesto — poročata s. Erjavec.

Gabrijele pri Krmelju — poročata sodr. Perdan in Berdajs.

Škofja Loka — poročata sodrug dr. Milan Lemež.

Kranj — poročata sodr. dr. Lemež.

Kamnik — poročata s. Brozovič.

Kropa — poročata sodr. Skobl.

Vrhnika — poročata sodružica Urbančeva in s. Vehovec.

Sledeči shodi se vrše v nedeljo, dne 4. maja 1919:

Laški trg — poročata sodrug Marn.

Podvinci pri Ptujju — poročata sodruga Rože in Komavli.

Železniki — poročata s. Mihevc in Erjavec.

Selce — poročata sodr. Mihevc in Erjavec.

Shod v Vidmu dne 27. aprila je moral vsled nenadne bolelosti sodr. Josipa Marne, ki je imel na tem shodu poročati, odpasti. Vsled tega se vrši shod v Vidmu v nedeljo, dne 11. maja t. l. ob pol 9. uri dopoldne v gostilni Podjed.

Poročila.

Pivovarniški delavci

v Ljubljani so imeli v soboto zvečer shod, na katerem je o delavskih razmerah poročal sodrug Petejan. Sprejeto se je enoglasno spomenico, katero se bo predložilo podjetju in v kateri se med drugim zahteva 50% zvišanja na dosedajni plači. Slednjič je sodr. Petejan govoril o pomenu praznovanja letošnjega Prvega Maja ter spodbujal delavce na dostojno praznovanje. Ko so govorili še razni navzoči, je sodr. Janda zaključil ta zelo dobro obiskan shod.

Mladinski shod

se je vršil 27. aprila popoldne. Bil je dobro obiskan. Predsedoval mu je društveni načelnik sodr. Kralj, zapisnik je vodil društveni tajnik sodr. E. Mlinar. Sodruga Skobl in Uratnik sta lepo orisala pomen organizacije. Pokazala sta, da je »Svoboda« tista, ki organizira mladino, katera je še izobrazbe neobhodno potrebna. Sodr. inž. Stebi je razmotril vprašanje obrtnih in trgovskih šol. Povedal je, kako so danes zanemarjene in zahteval preobrat v šolstvu, kajti dandanašnji sistem je zastarel in sezidati se mora nov ameriški način. Predlagal je, da se skliče shod, na katerem naj bo samo to vprašanje na dnevnem redu. Sodr. Vencajs je povedal, kaj je 1. maj, razložil zgodovino delavskega praznika in apeliral na mladino, da se polnoštevno udeležijo, da bode pokazala svetu, da je tudi ona v falangi organiziranega delavstva, da je tudi ona

organizirana za boj za svoje pravice. Sodr. Kralj je orisal položaj, v katerem se valenci danes nahajajo, orisal je, kako oblastni mojster ravna z ubogo paro vajencem. On je vse, samo vajenec ne. Sodr. Vehovec konstatira, da se mladina lepo razvija v socialnem duhu. Priporoča močno agitacijo, ker le mladinska podružnica »Svobode« je organizacija, katera zastopa interes vajencev in jih izobrazuje. Preden se je shod zaključil, je predložil sodr. Kralj sledečo resolucijo, katere prepis naj se pošlje na socialno skrbstvo, na glasovanje: Mladinska podružnica »Svobode« v Ljubljani, zbrana v nedeljo, 27. aprila 1919 na društvenem shodu, konstatira, da je obrtno šolstvo popolnoma zanemarjeno in se pozivlja poverjenstvo za socialno skrb deželne vlade za Slovenijo, da se posveti izobrazbi trgovskega in obrtnega naraščaja polno pozornost in odredi, da se teoretična izobrazba naraščaja omogoči in sicer v dosedaj za praktično delo določenem času, ne ob nedeljah in praznikih in po dnevnem delu. — Resolucija se je enoglasno sprejela. Nato se je shod zaključil. Po shodu se je dosti mladine nanovo vpisalo. Mladina na noge! Čeravno še nimamo brk pod nosom, pa vendar moramo pokazati, da tudi znano organizirano delati. Vsi, ki še niste organizirani, vpišite se. V organizaciji je vaš spas. Pripravite se za življenje, bodočnost. In če bode že v zgodnji mladosti vajeni organiziranega dela, se vam ni treba bati za bodočnost, zasiguran vam je kruh. Pridite in potožite, kaj vas teži, da vas odobrememo. Storititi hočemo vse, da se vaš položaj izboljša. Priglasje v organizacijo sprejemajo zaupniki po tovarnah in društveni tajnik, ki uraduje vsak dan od 9. do 12. ure dop. in od 3. do 7. ure zveča v društvenih prostorih, Šelenburgova ulica št. 6.

V nedeljo popoldne se je vršil pri nas prvi socialistični shod, kateri je bil vzlic slabemu vremenu primerno dobro obiskan. Shodu je predsedoval sodr. Cvajnar, poročal je sodr. Petejan, ki je v daljšem govoru orisal sedanj politični položaj, kakor tudi položaj delavskega ljudstva. Govoril je o položaju tovarniškega delavstva v Medvodah in Goricanah, katero zasluži v tej nezgodni draginji: profesorista od 6 K 50 vin. do 9 K, navadni delavci od 5 K 50 do 6 K 75 vin. in ženske od 3 do 4 K na dan. Iz tega se razvidi, kako sramotno so plačani ti delavci. Mi nismo mogli tem delavcem plač zboljšati, ker so bili vedno pod okriljem kršč. soc. zveze, kateri pa je delavec ves čas zanemarjala in se je še sedaj pričelo nekaj zanimati. Slednjič je govornik razlagal pomen razredne strokovne organizacije za tovarniško delavstvo. Govorniku so poslušalci pazno sledili in odobraval. Po shodu se je soglasno sklenilo ustanoviti podružnico kemičnih delavcev. V ta namen se je izvolil pripravljalni odbor, ki je sledeči: Kopač Franc, Babnik Franc, Cvajnar Janko, Mravljec Janko in Tekovnik Avgust. Odbor ima nalogo, nabirati člane in pripraviti vse potrebno za ustanovitev skupine.

Verd pri Vrhniki.

V nedeljo, 27. t. m. se je vršil v Rudelnovi gostilni javen ljudski shod, ki je bil tako obiskan, da so bili vsi lokali nabito polni. Shod je otvoril in mu predsedoval sodr. Supan, poročal pa je sodr. Mihevc. To je bil prvi shod, ki se je pri nas vršil. V poljudnih besedah nam je sodr. Mihevc v dvurnem govoru razlagal o vojnih vzrokih in političnem položaju. Naslikal je gorje, ki je nastalo vsled vojne, po mednarodnem kapitalizmu in imperializmu, ki ga naše meščanske stranke podpirajo tudi v svoobodni Jugoslaviji na škodo človeške družbe. Treba je, da se ljudstvo strne in organizira v socialističnih organizacijah in se skupno upre kapitalističnim družbi. Treba nam je, da si ustvarimo nov družabni red s pomočjo gospodarskih, političnih in izobraževalnih organizacij. Govornik je bil z burnimi aplavzi spremljevan. — Nato je govoril še sodr. Homan o pomenu konzumnega društva in obrazložil pomen gospodarskih organizacij. Sodr. Filip Kette je ravnotako utemeljeval potrebo ustanovitve konzumnih zadrug.

Kamnik.

Pretekli torek se je vršil sestanek zaupnikov iz vseh tukajšnjih tovarn in državne smodnišnice. Na sestanku, na katerem je bil navzoč tudi strokovni tajnik sodr. Petejan, se je razpravljalo o delavskih razmerah v Kamniku in se je soglasno napravilo več tozadevnih sklepov, kakor se je tudi sklenilo praznovati delavski praznik Prvi Maj. V sredo dopoldne

je sohr. Petijan intervencija pri po-
veljniku smodnišnice in mu sporočil
razne delavske želje. Izročil mu je
listo delavskih zaupnikov, kateri so
bili na shodu imenovani. Uspeh in-
tervencije je bil zadovoljiv. Obenem
moramo še sporočiti, da je »narodna«
organizacija, ki je bila s takim pom-
pom in pritiskom ustanovljena, danes
žalostno in sramotno izginila in
delavci, ki so bili člani, zahtevajo
svoje prispevke nazaj, ker so jih v to
organizacijo spravili s tem, da so jim
pripovedovali, da je to socialistična
organizacija, kar pa se je takoj doka-
zalo, da je le privesek liberalne
stranke, s katero nočejo delavci imeti
nobene stika. Vsi delavci v smod-
nišnici so pristopili v organizacijo ke-
mičnih delavcev na Slovenskem ozemlju,
ki je edina prava delavska
strokovna organizacija, katere ima
danes že nad 2500 članov samo v
Sloveniji, to se pravi, da so v tej or-
ganizaciji združeni že skoro vsi de-
lavci iz kemičnih, papirniških, ce-
mentnih in podobnih tovarov na Slo-
venskem. Prvega maja bo v Kam-
niku veličasten delavski dan.

Amateur-fotografi!

Prvega maja fotografirajte izpre-
vode, shode, veselne prostore itd.
Pošljite po en izvod vsake slike
strankinemu tajništvu v Ljubljano.
Sodrugl. pridobite si fotograf, da
povzameo slike majskega slavlja.

Strokovno gibanje.

Iz strokovnih organizacij.

Shod natakarjev, hotelskih, ka-
varniških in gostilniških uslužbencev
se vrši v torek, dne 29. aprila ob 11.
uri zvečer v kavarni »Central«. Na
dnevem redu je odgovor Zadruga
na spomenico društva in Proslava
Prvega Maja.

Mezdno gibanje.

Uspeh delavk iz Reichove tovar-
ne za barvanje in pranje obleke in
perila v Ljubljani. Pred tednom so
delavke te tovarne vložile potom
svoje organizacije spomenico za zvi-
šanje plač. Preteklo sredo so se vr-
šila pogajanja, pri katerih je delavke
zastopal s. Petijan in katerih
uspeh je bil ta, da se je doseglo mir-
nim potom od 40—45 % zvišanja
plače, to je od 2 K 20 v do 4 K na
dan več. Uspeh pogajanj je sohr. Pe-
teijan sporočil delavkam na shodu,
ki se je vršil v četrtki v Mahrovi
hiši. Delavke so sklep enoglasno in
z veseljem sprejele; ker je to prvi in
lep uspeh svoje organizacije, kateri
hočejo ostati zveste in pridobiti tudi
delavke iz drugih sorodnih podjetij.

Kultura.

Katedra za slovenski jezik na hr-
vatskem vseučilišču. »Narodne No-
vine« poročajo: Na hrvatskem vse-
učilišču je osnovana profsorska sto-
lica za slovenski jezik in slovensko
književnost na modroslovnji fakulteti
vseučilišča v Zagrebu.

Dramsko gledališče v Ljubljani
proslavi prenos kosti Zrinškega in
Frankopana s predstavo »Tugomera«
ob znižanih cenah. Predstava se vrši
v torek, 29. t. m. ob pol 8. zvečer.

Gospodarstvo.

Lesnega oglja ima Urad za po-
speševanje obrti večjo množino na
razpolago. Reflektanti na to oglje naj
priglasijo svoje potrebe nemu-
doma na omenjeni urad, Dunajska
cesta št. 22, najkasneje do 5. maja.
Na poznejše priglasje se urad ne bo
mogel več ozirati.

Raznoterosti.

* Avtomobilni park bivšega ce-
sarja Viljema II. Bivši cesarski av-
tomobilni park v Berlinu je preure-
jen za vladno službo. Viljem II. je
imel 30 avtomobilov, od katerih jih
je 13 vzel s seboj na Nizozemsko.
Zdaj je v garažah 14 osebnih in to-

vornih avtomobilov, ki jih je pa tre-
ba še domalega popraviti. Zanimiv
je posebno oklopni avtomobil, ki ga
je naročil Viljem II. malo pred revo-
lucijo.

Za tiskovni sklad so zopet na-
brali marljivi sodrugi v Tržiču vsoto
501 K, in sicer: vesela družba pri
Bastelnu v Tržiču 314 K, na »Pesku«
v Bistrici nabrali »zato, ker nas ne
morejo« 191 kron.

Najnovejše vesti.

Prepovedano slavlje 1. maja.

»Slovenec« poroča:

Zagreb, 28. aprila. Ministrski svet
je sklenil z ozirom na to, da je ozem-
lje SHS v vojnem pasu, da se prepo-
ve proslava 1. maja na vsem ozem-
lju, vsled česar so tudi v Zagrebu
prepovedane vse javne manifestaci-
je, bodisi s sprejedi ali na kak drug
način. Ta prepoved se je izrekla za-
radi tega, ker je naše ozemlje v voj-
nem pasu in bi se mogli izkoristiti
kakšni dogodki proti nam, kar bi ogro-
žalo tudi naš položaj na mirovni kon-
ferenci. Ko se bo rešilo vprašanje
naših meja, se bodo takoj odstranile
take preventivne odredbe, ki jih dik-
tirajo vojne razmere in položaj dr-
žave.

Ne moremo kontrolirati, v koliko
so te vesti resnične. Mislimo pa, da
večje žurnalistične race ni še nikoli
šinilo v svet. Saj ne more biti dru-
gače. Takih odredb si ni mogla izdati
niti Stürkhova vlada v crknjeni Av-
striji. Saj ni mogoče, da bi bil go-
spod policijski minister Pribečević
kratkomalo znorel. Kdo na tem mi-
lem svetu naj bi prevzel odgovor-
nost za korak, ki je naperjen proti
socialistom in ki utegne izzvati naj-
hulše posledice. — Naša stranka je
prevzela odgovornost, da se bo po
Sloveniji Prvi Maj dostojno pro-
slavil in s tem pokazala, da pač pra-
vilno »meva položaj. Ne bi mogla pa
prevzeti nikake odgovornosti za slu-
čaj, da se prepoved izvede. V takih
časih se nobena vlada ne igra rada z
ognjem. Toliko človeške pameti in
uvidnosti je tudi v Belgradu. Pre-
ričani smo zato, da gre samo in sa-
mo za žurnalistično raco najhulšega
kalibra.

Zahteve italijanskih socialistov.

LDU. Milan, 27. »Agenzia Stefa-
ni« poroča: Kakor javlja »Corriere
della Sera« se je včeraj sestala soci-
alistična frakcija s člani vodstva
stranke in zastopniki splošne delav-
ske zveze. Sprejeli so dnevni red, ki
pravi, da ne morejo prevzeti odgo-
vornosti od onih, ki so hoteli vojno.
Izjavili so, da ni nikogar presenetilo,
da se je Wilsonov idealizem izjalovil.
V zbornici bodo zahtevali sklep pra-
vega miru. Prepričani hočejo nevar-
nost, da bi se sovražnosti zopet pri-
čele. Zahtevali so popolno javnost
posvetovanj, odpravo cenzure ter
jamstva za popolno parlamentarno
svobodo. Drugo socialistično ma-
ifestacijo je priredila Labour Party.
Manifestacijo je vodil Turatti. An-
gleški delavci so obljubili italijanskim
sodrugom vsako pomoč, da se dose-
že mir na podlagi Wilsonovih 14
točk.

Sklicanje italijanskega parlamenta.

LDU. Rim, 28. (ČTU.) Italijanski
parlament je sklican na dan 29. t. m.
Socialistične stranke nameravajo
energično protestirati proti vladni
politiki, ki ogroža deželo z novo voj-
no. Kakor poroča »Corriere della Se-
ra«, se bo parlament v eni sami seji
bavil z vprašanjem zaupanja vladi.

Prodiranje na Ogrsko.

LDU. Budimpešta, 28. (OKU.) Dne
27. aprila so Srbi zasedli Mako in
Nagyak. Rumuni so prodrlili proti
Oroshazi, Szarvasu in Gyomi in so
zasedli Kabo, Balmazújvaros. Hajdu-
nano in Nyiregyhazo. Rumuni so raz-
strelili most čez Tiso pri Csaku. Na-
še zadnje čete so prišle dne 27. t. m.
samo s sovražnimi konjeničnimi pa-
trolami v stik. Delne napade Čehov
dne 26. t. m. severno od Pagrevija so
naši odbili s protinapadom.

Poljaki proti boljševikom.

LDU. Berlin, 23. (DunkU.) »B. Z.
am Mittag« javlja iz Toruna: Po voj-
nih poročilih iz Varšave, so Poljaki
pričeli velikopotezno ofenzivo proti
boljševikom. Zaplenili so mnogo ma-
terijala. Pri zavzetju Vilne. Novgoroda
in Baranovičev so Poljaki ujeli
približno 2000 boljševikov. Boj pri
Vilni je trajal 3 dni.

Izjava Macdonalda.

LDU. Amsterdam, 28. (DunkU.)
Tukajšnji zastopnik Wolffovega tra-
da je imel razgovor z angleškim vod-
jem delavcev Macdonaldom. Na
vprašanje, kaj je naloga socialistične
konference, je odgovoril Macdonald,
da mora konferenca predvsem raz-
motrivati zopetno vzpostavitev soci-
alistične internacionale. Tudi je po-
trebno, da se v vprašanih miru in
predlogov, ki se trenutno stavljajo v
Parizu, obrnemo do evropske demo-
kracije. O položaju v Parizu je ome-
nil Macdonald, da mora predvsem
dati izraza veselju nad razglasitvijo
Wilsonovega pisma. Danes ne mo-
remo več utrpjeti, da štiri osebe, in
če so še tako znamenite, prevzamejo
našo nalogo rekonstrukcije Evrope.
Vsak, kdor ima interes na pravem
miru, mora upati, da je Wilsonovo
pismo znak za to, da izvele narodi,
kaj se odigrava za kulisami.

Mirovna konferenca.

LDU. Pariz, 27. »Information« po-
roča: Delajo se poizkusi, kako bi na-
šli nove formule mednarodnega pra-
va, ki bi nudile pripravno podlago
za rešitev vprašanja, kako bi se one-
mogočili v bodoče ob Adrilji spori
iredentističnega značaja. Ni izključe-
no, da bo Reka proglašena za svo-
bodno mesto pod pokroviteljstvom
zveze narodov.

LDU. Pariz, 27. »Agence Havas«
poroča: Aliirane in asociirane vlade
so sklenile, sprejeti v pogodbo za
predhodni mir določilo, da se Nem-
čija odreče svojih prejšnjih kolonij.
O vprašanju razdelitve in o določilih
kolonialnih mandatov se bodo posve-
tovali kasneje.

LDU. Pariz, 28. (DunkU.) »Agen-
ce Havas« poroča o diplomatskem
položaju: 3 ministrski predsedniki
ter ministri za zunanje posle štirih
velesil niso imeli včeraj nobene seje.
Pač pa je redakcijski odsek delal vsa
nedelja. Besedilo pogodbe predhod-
nega miru so danes končali. Rešiti
morajo samo še ključavsko vpraša-
nje, ki ga bodo rešili preikone v to-
rek. Ugodili bodo zahtevam Japon-
ske, ne da bi kršili kitajskih intere-
sov. Vojaška in pomorska določila
so razen nekaj podrejenih točk ugo-
tovljena. Glede kielskega kanala se
niso dosegli sporazuma. Svet treh
mora še rešiti carinski režim za Lu-
ksemburg, usodo nemških kablov ter
vprašanje nemških vojni letnikov
in delavcev. Posebna komisija bo
danes predložila svoje sklepe glede
zadnjega vprašanja. Vsi drugi pro-
blemi so rešeni in ugotovljeno je ni-
hovo končnoveliavno besedilo. Do-
ločila o nemških mejah ter določila
o usodi levega renskega brega so
ustanovljena. V krogih konference
pričakujejo, da bodo nemški delega-
ciji predali besedilo v petek ali naj-
kasneje v soboto. Dan prej bodo v
tajni seji naznanili besedilo zastop-
nikom 21 aliiranih ter asociiranih
vlad.

Amerika proti Japoncem.

LDU. Lyon, 28. (ČTU.) »Progres
de Lyon« doznava iz Pariza: Ameri-
kanska vlada je baše odločena za-
brani Japoncem zasedbo nemških
otokov v Tihem oceanu in Kiaočaua.
Wilsonova izjava proti vsem tajnim
pogodbam se označuje kot predhod-
novih dogodkov. Tokijska vlada je
bila že davno pripravljena na Wil-
sonov odpor proti tatni zasedbi Kia-
očaua po Japoncih.

Aprovizacija.

Kis za II. okraj. Stranke drugega
okraja prejmejo kis v sredo, 30. t. m.,
na krompirjeve izkaznice pri Mühl-
eisu na Dunajski cesti. Določa se
ta-le red: dopoldne od 8. do 9. št. 1

do 200, od 9. do 10. št. 201 do 400,
od 10. do 11. št. 401 do 600, popoldne
od 2. do 3. št. 601 do 800, od 3. do 4.
št. 801 do 1000, od 4. do 5. št. 1001
do konca. Stranka dobi za vsako
osebo po pol litra kisa. Liter kisa
stane 2 K 20. Pripravite drobiž.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Josip Petelan.
Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

All trpite revmatične in mišične

BOLI?

Porabljajte davno preizkušeni najdro-
vratneje boli ublažijoči, ki so ga ra-
bili že mnogobrojni zdravniki in pri-
poročali

Elsa-Fluid

6 dvojnih ali 2 specialni steklenici 19 K.
Proti želodčnim bolečinam
jemljejo Fellerjeve rabarbarne

Elsa kroglice

6 žakcije 9 K 50 h. Edino
prave pri lekarnarju Egonu
V. Feller, Straka, Elzstr 252, Hrv.
Zagorje. Zavoj in poštnina
se priračuna posebej, ali
najceneje, kolikor več se
torej obenem naroči, tem-
več se prihrani. 1

Pisalni stroj se kupi. Ponudbe pod »stroj«
na Anončno ekspedicijo
Alojzij Matelič, Ljubljana.

Začetek
zdravi-
liške
I sezi je!

ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA

15.
maja
-- 1919 --

Vsi zdraviliški pripo-
močki na razpolago. Ži-
vila so preskrbljena. Prospekte
razpošilja in na vprašanja odgovarja

Ravnateljstvo državnega zdravilišča

ROGAŠKA SLATINA

Naivečja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA,
Ljubljana, Prešernova ulica 3,

je imela vlog koncem leta 1918 . . . K 80,000.000—
rezervnega zaklada . . . „ 2,500.000—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima uvedene lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupliarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu
obrestovanju in obligatnemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Za martinovo peč

se iščejo

spreten kovač

preskuševalec ali za orodje in samostojen marljiv topilec oz. prvi pomočnik
pri peči. Ponudbe na tovarniško ravnateljstvo železarne v Zenici (Bosna.)

Priporočamo trdsko
šivalni stroji za vsako
obrt in rodbinsko rabo

Jos. Peteline,
Ljubljana,
Sv. Petra nasip št. 7.

:: ter posamezni deli, igle, olje, potrebščine za šivilje in galanterijo. ::

— Delniška glavica —
K 15,000.000.

Sprejema vloge na knji-
žice in tekoči račun proti
ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Poslovnica razredne loterije.

Podružnice: v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

Rezervni fondi okroglo
K 4,000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste
vrednostnih papirjev, financira
erarične dobave in dovoljuje
— aprovizacijske kredite —